

Jákup Sverri Joensen, fiskifrøðingur:

Hevur skund við stýring av fiskiskapinum undir Føroyum

Meðan hundræðtals bilar í alskyns litum — parkeðir úti á Frælsinum — bóru boð um vælferðar-samfelagið Føroyar, sátu fimmhundrad fólki inni í Læraraskúlahøllini og hoyrdu hvussu illa er stætt í hesum samfelag, nú fiskiflotin verður stongdur úti alla staðni.

Tað var seinasta mikukveld og hóskveld at Føroya Fiskasøla skipaði fyrri almennum fundum um aktuel fiskivinnumál. Endamálið við hesum fundum var at gera støðuna upp hjá fiskivinnuni og fiskastovnunum undir Føroyum, at viðgera solumál, at viðgera framtíðar møguleikar og ymiskt annað.

Ikki færri enn 10 mans luttóku við hvør sinum innleggi, og síðani varð høvi hjá fólki at seta teimum spurningar. Vit fara í blaðnum í dag og eisini í komandi blað at triva í nakað av tí, sum kom fram á fundinum. Í dag taka vit upp nakað av tí Birgir Danielsen, Jákup Sverri Joensen og Olaf Olsen søgdu á fundinum mikukveldið. Hilmar Kass, lögtingsmaður hevði annars eisini eitt innlegg. Har viðgjørði hann mest tær sáttmálasamráðingar, sum hava verið við onnur lond um fiskiveiðurætindini.

Tað var annars rættiliga nógv fólki komið til teir báðar fundirnar. Læraraskúlahøllin man sjáldan hava verið so á tremur sum hesar dagar. Hetta ber uttan iva prógv um, at fólki fylgir við teirri heldur hettisligu støðu, sum okkara fiskivinna er komin í.

Um útflutningsvirðið segði Birgir Danielsen, at meðan vit í 1976 fingur 29% av útflutningsvirðinum undan Føroyum, so vaks hetta tal í 1980 til 55,6%. Fyri flestu aðrar leiðir er hetta minkað munandi, eitt nú fyri Grønlandi frá 16,0% í 1976 til 10,6% í 1980 og fyri Norðsjógvin frá 31% í 1976 til 8,0% í 1980.

Samantikið kann sigast, at vit í 1980 veiddu 86% av øllum fiski í føroyskum sjógvum. Hesin fiskur útgjórði 55,6% av samlaða útflutningsvirðinum.

— Við øðrum orðum hevur henda broyting í fiskiveiðumynstrinum gjørt, at nøgdin eru minni undir Føroyum aftaná, at vit sjálvir hava tikið ábyrgdina av okkara egna fiskastovnum, segði fiskasølustjórin.

Birgir Danielsen nam eisini við beinleiðis tilskotstuðulin til fiskivinnuna. Í 1980 var hann uppi 200 mill. kr., sum eru heili 22% av samlaða føroyska útflutningsvirðinum av øllum fiski. Til sammetingar nevndi Birgir Danielsen, at vit í 1974 bert lótu 10 mill. kr. ella 3% av útflutningsvirðinum í beinleiðis tilskoti til fiskiflotin.

Hann visti síðani á, at tað er ikki rætt at geva hækkingu oljuprisunum alla skuldina fyri hesi tilskothækkan. Tað er bert ein partur av málinum.

— Størsti parturin av tilskotinum úr landskassanum er annars farin til tann flota, sum fiskar undir Føroyum og við Ísland, meðan flotin, sum veiðir á fjarleiðum og í

Norðsjónum hevur fingið munandi minni.

Birgir Danielsen setti eitt stórt spurnar-tekin við, um tað er rætt at lata so stórt tilskot úr landskassanum til at tróyna heimaleiðirnar. Hann helt, at vit eiga at royna at finna alternativir til tað vit hava mist á mið- og fjarleiðum.

— Myndin sær dýpur út, segði Birgir Danielsen víðari. Alt bendir á, at í 1981 fer tilskotsupphæddin til fiskivinnuna at vera einar 30 til 40 mill. kr. hægri enn í 1980.

— Vit standa við ein krossveg. Verður einki gjørt so er vandi fyri, at útflutningsvirðið í 1981 bert verður 60 til 70% av tí, sum tað var í 1980.

At enda í einum innleggi segði Birgir Danielsen, at hann hevði eina fasta trúgv uppá at tað finnast alternativir møguleikar til okkara gamla fiskiveiðumynstur.

— Vit hava eisini fólki í Føroyum og aðrastaðni, sum vilja gera nakað, soleiðis at vit kunnu røkja tann arv, sum okkara forfedrar góvu okkum og lata hann víðari til okkara eftirkomarar.

— Ráðvergrundarlagið í dag er neyvan nógv mikið til at mótta avbjóðingunum í framtíðini, men eg meti, at tað, sum vit uttan egna skuld hav mist aðrastaðni, skulu vit fáa aftur her og aðrastaðni.

— Samstarv má verða aðaltátturin í okkara framtíðar strategi. Birgir Danielsen vónaði, at orðaskiftið, sum her varð komið í gongd, fer at bera ávokstur og verða ført víðari framvirv.

Jákup Sverri Joensen, fiskifrøðingur greiddi frá støðuni hjá fiskastovnunum undir Føroyum. Hann visti á, at veiðan í 1920-30 árunum var um 60.000 tons. Síðani vaks hon við tað, at fransar og týskarar eftir kriggið og inn í 60- og 70 árinu fóru at fiska upsa, kongafisk og blálongu á djúpum vatni undir Føroyum.

Upp og so niður

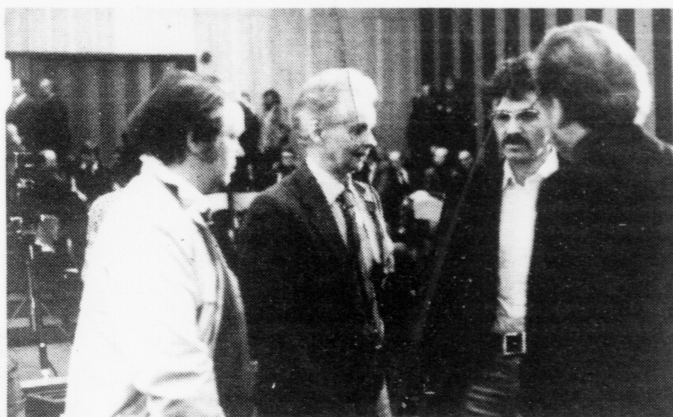
Í 1970 var veiðan undir Føroyum 95.000 tons, í 1977 var hon 130.000 tons. Men so hendi tann stóra broytingin. Tey næstu trý árin frá 1977 til 1980 gekk niður á bakka og hevur miðaleiðan hesi árin ligið um 90.000 tons av botnfiski undir Føroyum.

Jákup Sverri Joensen greiddi síðani frá, hvussu nógv kann fiskast undir Føroyum fyrri ikki at nerva stovnar. Hann segði, at hetta velst fyrst um, hvussu fiskiskapurin fer fram, hvussu gamal fiskurin er, og hvussu stórir hann er, tá hann verður veiddur.

130.000 tons um rætt verður atborið

Hann vildi leystliga meta, at vit kunnu veiða 120.000 — 130.000 tons av botnfiski undir Føroyum, um rætt verður fiskað, og stovnarir verða røktaðir á rættan hátt. Hetta er munandi meira, enn fiskað er seinastu árin.

Um hvi tað hevur verið veitt so lítið hesi seinastu árin segði Jákup Sverri Joensen, at við toskastovnunum er støðan tann, at vit í 1972/73 og 74 høvdu nakrar sera góðar árgangir. Av hesum góðu árgangum hevur so verið fiskað tey fylgjandi árin, og 1976 varð tá eitt metár til toskaveiðu. Her hendi

Okkara triggir fiskifrøðingar tosa við fiskimálaráðharran. Munnu teir geva honum góð ráð!

so ólukkan við tað, at stórir partur av fiskinum varð veiddur sum 2—3 ára gamal. Henda ovfisking færdi sostatt til, at toskaveiðan frá at vera 42.000 tons í 1976 fall til 21.000 tons í 1980.

Mistu nógv av ovfisking

— Vit mistu her nógv tons av góðum og dýrum fiski av berum kleyvaskapi, leggur Jákup Sverri Joensen aftrat. Og hann spurdi síðani, um vit hava lært nakað av hesum! Sjálvur helt hann, at tað hava vit tíværri neyvan.

Hann helt fram og segði, at toskaárgangurin frá 1978 tyktist vera sera góður og við hesum stovni kundu vit ment stovnin og økt um veiðuna nøkur ár fram í tíðina. Men eisini her hava vit borið okkum skeivt at. Longu í fjør og í ár hava vit fiskað burtur av hesum árgangi — og tikið bert 3 ára gamlan fisk.

Fiskimenn ikki skyldina

— Eg eri bangin fyrri, at

tað er fiskað ov nógv longu nú, og tí er ilt at meta um, um nakað munandi verður at fiska av hesum toskaárgangi næstu árin.

— Eg vil ikki klikkja niður á fiskimannin fyrri at hava tikið ov nógv smáfisk. Tann stóri fiskurin er í minking og tí verður meira tikið av smærri fiski. Heldur vil eg klikkja niður á myndugleikarnar fyrri hesa gongd, segði fiskifrøðingurin víðari.

Um hysuárgangirnar frá 1972/73/74 segði hann, at teir hava verið avbera góðir, og at veiðan tey fylgjandi trý árin tí hevur verið góð. Síðani hava verið smærri árgangir av hysu. 1978-árgangurin tyktist tó at vera meðal-góður. Trýstið á hysustovnin hevur ikki verið so stórt sum á toskastovnin, tí her er m.a. meska-veiddin sett upp.

Upsin sveik

Um upsastovnin segði Jákup Sverri Joensen, at her hevur ikki verið fiskað nógv fyrr enn tey seinastu árin. Tað hevur vist seg at vera minni til av upsanum, enn menn

høvdu mett, men orsøkin til hetta er ikki ovfisking. Heldur er orsøkin hon, segði Jákup Sverri Joensen, at tað hava ikki verið so góðir árgangir av upsa eins og tað hevur verið galdandi fyrri tosk og hysu.

Nú sær tað kortini út til, at 1978-árgangurin er góður. Hetta fer vónandi at vaksa nakað um upsastovnin, men tað er so ein treyt, at tann smærri uppsin ikki verður tikin.

Svartkjaftur og laksur

Síðani kom hann inn á teir pelagisku stovnar. Hann segði, at tað er ilt at meta um, hvussu nógv kann veiðast av svartkjafti. Men nú TAC skal ásetast, fáa vit nærri at vita um tað. Hann setti annars stórar vónir til henda stovnin, serliga hvat víðvikur framleiðslu av svartkjafti til matna.

Um laksin segði Jákup Sverri Joensen, at her eru vit í eini truplari støðu, tí laksurin verður sleptur út aðrastaðni og síðani gongur hann og etur seg

Framhald á síðu 9